

Efigie

Eugeniu NISTOR

LANCRĂM

Lui Lucian Blaga

Plouă cu lună peste Lancrăm,
copacii știu acum că-i târziu
dar pe drumurile luminate de-albastre polenuri
semnul marilor treceri e încă viu.

Cine astupă cu fruntea izvoarele
cu sufletul lui le astupă –
că trupul nu îndeamnă niciodată picioarele,
numai dorul cel veșnic de ducă.

Prin sat umbra lui albă cutreieră uliți –
lebedă pribeagă și fără de somn...
Până departe plouă cu lună în valea în care
mit și poet alătura dorm...

(Din volumul *Primăvara pe o bicicletă albastră*, 1980)

Eugenia Ilieș aduce în atenție

Frumusețea lucrurilor simple

Eugenia Ilieș, proaspăt primită în Uniunea Artiștilor Plastici, este absolventă a Universității Naționale de Arte București - Facultatea de Arte Plastice, secția grafică, la clasa profesorului Mihai Mănescu. Cu vervă imaginativă și efervescență a spiritului ludic se exprimă și în zona ilustrației de carte pentru copii. Prezența, deja, în numeroase expoziții de grup îi va da curajul să se exprime și independent, într-o expoziție personală, cât de curând. (Cora FODOR)

“Prefață la ziua de mâine”

Despre Magda Han, autoarea volumului *Prefață la ziua de mâine* (Casa de editură Mureș, 2012), nu sunt prea multe de spus, pentru că apare de nicăieri și se îndreaptă, după cum arată acest debut editorial, către un destin poetic interesant. Poeta „se naște” în culisele revistei *LitArt*, poate în ideea de a mai imprimă peisajul arid al poeziei. Deci, Magda Han aduce sânge proaspăt, și-l aduce cu timiditate, putere, tristețe, însetare și neastâmpăr; cele cinci cuvinte care fac obiectul unui poem dar care o... definesc de fapt: „Cinci cuvinte.../ simple, modeste,/ ușor de rostit,/ definind un om asemenea lor./ Scrijește-le adânc în mintea mea/ să nu uit cine sunt/ atunci când te privesc în ochi/ și nu găsesc niciun răspuns...”

Dintru început trebuie spus că poeta face, în acest volum, o tatonare a conceptelor, încearcă să se înscrie într-o grilă din care să rezulte că și-a însușit lecția poemului, chiar dacă asta înseamnă mai mult livresc decât individualizare, mai mult lucru comun decât particularizare. Bunăoară, poeta joacă noțiunea, excoțigând și răsturnând sensul ca un inițiat, cum se întâmplă în poemul *Nefiresc*: „Am îndrăznit nefiresc de mult,/ am crezut nefiresc de mult,/ mi-a fost dor nefiresc de mult,/ atât de mult, încât a fost prea puțin/ pentru a deveni firesc...” E surprinzător că Magda Han, deși nu prea are exercițiul scrisului, așa după cum se poate deduce din activitatea foarte discretă de condeier de până acum, reușește totuși să fie cât se poate de coerentă... (Continuare în pagina 3)

Ioan SUCIU MOIȘA
student361@gmail.com

Cronica ideilor

“VIOLENȚĂ” DISCURSIVITĂȚII

Eugeniu NISTOR

Să constatăm, de la bun început, că întregul conținut al volumului *Violența simbolică în discursul electoral*, de Daniela Gifu (Editura Casa Cărții de Știință, Cluj Napoca, 2011), este poziționat prin intenție în orizontul interdisciplinarității, acolo unde efortul și spiritul de sinteză al autoarei se ambiționează să înalțe scheletul unei construcții teoretice noi, utilizând noțiuni, concepte și cunoștințe din varii domenii ale omului, precum: politică, sociologie, filosofie, psihologie...

(Articolul complet în pagina 7)

Memoria ca palimpsest

În recenta sa carte *Zen. Jurnal.2004-2010* (Editura Humanitas, 2011), Mircea Cărtărescu exploatează consubstanțialitatea trăire-scriitură în termenii unei ecuații a expresiei autobiografice care exprimă fisurile unei identități convulsive, marcată de fracturi ontologice, de blocaje, sau de aporii, o identitate cu contururi incerte, ce glisează mereu înspre o zonă a nedeterminatului și al retransării nostalgice spre trecut. Titlul (*Zen*) e mai curând un deziderat, pentru că pagina de jurnal, convulsivă, tensionată, refractară la orice model de trăire, e departe de a sugera ataraxia implicată în practicile și meditațiile zen. Se poate constata în jurnalul cărtărescian o mutație de tonalitate, de registru afectiv, de la expresia triumfalistă (din primele jurnale) la mesajul deceptiv, crispat, convulsiv de acum, deplasare de accent observată chiar de către diarist. Pe de altă parte, jurnalul lui Cărtărescu se detașează mai ales printr-o dialectică a camuflării și a expunerii, existând o distanță semnificativă între aparențele vieții cotidiene și „esența” personajului care se „arată” pe sine în oglinda unei scriituri abundente, fragmentate și descentrate. De altfel, Cărtărescu însuși pune sub semnul întrebării legitimitatea unei cunoașteri a adevărului fapturii care se dezgolește pe sine în pagina diaristică, care se expune cu ostentație, lăsând, însă, în egală măsură, un amplu spațiu al nevăzutului, al nearătatului, al abia bănuțului. Dincolo de detaliile, numeroase, ale existenței concrete, dincolo de banalitatea unor gesturi mecanice sau de recurența unor truisme ale biografiei exterioare, jurnalul lui Cărtărescu dezvăluie avatarurile unei conștiințe ultragiante, a unei gândiri invadate de angoasa degradării, de obsesiile solitudinii, ale crizei de creație și ale bătrâneții. Notațiile sunt dezabuzate, lipsite de orice suflu, iluzie sau orizont, sunt notații cu relief agonice, din care orice voință de putere pare a fi fost evacuată, iar conștiința propriei degradări, a îmbătrânirii, a sterilității și epuizării e din ce în ce mai acută. Universul oniric, viața familială, registrul lecturilor – sunt, de fapt, palierele tematice ale acestor pagini de jurnal contrariante, de multe ori, consistente uneori, fade sau inexplicabil de terne alteori, pagini ce fac din problematica crizei creatoare punctul de pornire și finalitatea ideatică a mecanismului textual.

Un cititor cât de cât cărcotaș ar putea extrage, din textul jurnalului, probe de exces de grandoare, de orgoliu nemăsurat, e drept, în unele cazuri, relativizate, parcă, de un grăunte de umor sau de o scamă de autoironie. Distanța între asemenea pagini de autoglorificare și altele din care se înțelege sau subînțelege drama celui condamnat să scrie, este adesea abisală. E drept, dintr-o astfel de pedeapsă nu se iscă întotdeauna pagini de grație, de inefabil, de feerie a imaginarului, ci și pagini lipsite de har sau de haz, cantitatea de moloz din *Jurnal* fiind deloc de neglijat. Alături de fraza inspirată, de expresia sugestivă și plastică, adastă platitudinea, enunțul inexpressiv, notația banală, după cum alături de starea afectivă cu relief ontic pregnant, beatificanț se regăsește plictisul, spleenul, deceptia sau înnegurarea.

Însemnările lui Cărtărescu pendulează între incertitudinile asupra propriei scriituri („Scriu înapăimântător de prost, cum aș scrie dacă aș fi complet decerebrat”) și atacurile împotriva celor care nu vor să înțeleagă valoarea propriei opere. Cronicile la *Orbitor 3* dovedesc, pentru autorul jurnalului, „ura, brutalitatea, cretinismul”; criticii sunt „cei care mi-au batjocorit cartea [...] de parcă fica mea ar fi fost violată”, iar articolele lor sunt „detestabile”. Jurnalul ne face martori și la lecturile scriitorului (Hrabal, Gogol, Radu Petrescu, Borges, Virginia Woolf, Nabokov etc.), la obiceiurile sale culturale, la ticurile lui de literat, astfel încât scriitura e impregnată de livresc, saturată de efluviile cărților, predispusă spre o anume hegemonie a imaginarului, sau spre o coabitare a regimului lucidității cu dinamica de tip oniric a imaginarului, prin care diurnul și nocturnul își asumă o poziție de echilibru și compensare. Rețea instabilă de goluri și plinuri, de densitate estetică și de expresie pauperă, de așteptări neonorate și promisiuni refuzate, *Jurnalul* lui Mircea Cărtărescu își joacă propria miză la liziera unei autenticități jumătate mimate, jumătate reprimite, în care se reflectă imaginea agonală a unei crize creatoare desenate în tonuri crepusculare și alienante.

Iulian BOLDEA

Aripi și mâini

de **Nelu MĂRGINEAN**

Mi-am vândut mâinile negustorului de aripi.

Am luat puțin pe ele; le-aș fi dat și pe degeaba. Oricum nu-mi mai trebuiau... ce să mai fac cu ele? Nu mai am cui să trimit sărutări din vârful de degete... nici cui să-i fac semne a dulce despărțire n-am... n-am nici pentru ce să-mi rod de ciudă unghiile.

Aș fi renunțat de mult la ele, poate chiar de-atunci de când am vrut să-ating în noaptea firul subțire de lumina ce se prelingea dintr-o stea până la măgeaua scânteindă-n iarba nopții. Speram, credeam atunci, într-o căldură dulce, într-o transfigurare minunată.

Dar n-a fost așa. Un fior de gheață m-a străbătut din creștet, până-n tălpi. M-am înșelat. Nu tot ce strălucește-i aur, nu tot ce luminează are căldură.

Negustorul de aripi, a luat mâinile și le-a așezat cu grijă într-o ladă cu talaș de brad. Și-a frecat mâinile bucuroș, ca unul care a făcut o afacere buna. Eu stăteam prost în fața lui și deși nu mai aveam ce să caut acolo, priveam țintă la lăzile negustorului... oare tot mâini avea și-n celelalte lăzi?

Negustorul s-a-ntors spre mine, și-a dat cu-n bobârnac pălăria pe ceafa, și-a pus mâinile-n șolduri și m-a-ntrebat: "Ei, ce mai e? Mai ai ceva de vândut? Poate picioarele dar atunci nu mai ai cu ce să te cărbănești de-aici și mie nu-mi place ca cineva să caște gura la afacerea mea"- și a slobozit un hohot de râs gros și zgomotos, amuzat de propria-i glumă. "Nu meștere, i-am zis, nu mai am nimic de vânzare... dar spune-mi te rog ce faci cu mâinile de vreme ce ești negustor de aripi?"

L-a surprins întrebarea mea. S-a uitat lung la mine, s-a tras nervos de capătul mustății lui uriașe și mi-a spus: "Da, negustor de aripi sunt... dar mi-au plăcut mâinile tale... mi-au plăcut pentru că se vede pe ele, oricine vede pe ele, că sunt mâini care, deși n-au vrut să cuprindă decât puțin din fericirea lumii, n-au fost lăsate să cuprindă nimic... Dar se vede pe ele că-s dornice să cuprindă. Iar eu știu pe cineva care știe să facă din mâini, aripi... Fiindcă ce-s aripile păsărilor dacă nu niște mâini cu pene... Heeei, și-atunci voi avea cele mai grozave aripi din lume, cele mai dornice să cuprindă și să se avânte-n înalțuri... în înalțuri că acolo-i fericireaaaaa!!!"

N-am mai putut să-l ascult... Aș fi vrut să-l iau la palme... Dar cu ce?... Cu ceeee?... Și am plecat, găsindu-mi cu greu echilibrul, bătăbănindu-mă ca un om beat.

Povestea amicului cu garaj și potcoavă

de **Mediana STAN**

A fost odată un băiețel care cânta foarte frumos la vioară. El era prieten cu o vereriță. Într-o zi vererița a găsit în garaj o potcoavă ruginită. A luat-o și a înfipt-o în pământ. S-a agățat de partea de sus, a făcut un salt și a aterizat într-o pădure neobișnuită, pe un pământ luminos, moale și neted, în care lăbuțele ei se scufundau puțin. Copacii erau făcuți din castane uriașe așezate una peste alta și stăteau înfipti într-un strat ca de unt care avea pe alocuri pete mari ca niște prelate cenușii iar crengile lor, făcute tot din castane, se ridicau pe un cer de unt topit. Vererița a umblat o vreme prin pădurea aceea neobișnuită și minunată. A frământat puțin din pământul untos în lăbuțe, apoi s-a întors în garaj, a adunat sârmele vechi găsite acolo și le-a cărat în pădure. A întins între copaci sârmele găsite în garaj, le-a aliniat câte cinci și a făcut portative, apoi a înfipt în ele note din bulgări de unt și sârme mici. A tot legat portative din sârmă între copaci și a tot scris muzică până când toată pădurea a devenit o carte plină cu partituri.

Băiețelul îi simțea lipsa. El nu știa unde dispărea prietena lui. Dar într-o zi vererița l-a adus și pe băiat în pădurea de unt, împreună cu vioara. Când a văzut portativele el a început să cânte la vioară muzica scrisă pe ele. Între timp în pădure venise vara iar razele soarelui cădeau ca niște săbii-laser. Notele de unt s-au topit și au căzut în stratul de unt din care fuseseră făcute iar portativele au ruginit, s-au subțiat și au căzut în bucăți mici care s-au înfipt în sol ca fire de iarbă. Dar copilul reținuse mare parte din note, și trecuse totul pe un caiet de muzică. Acum băiețelul cânta la el acasă și din vioară notele cădeau ca niște castane care se așezau una peste alta construind copaci, vererițe, viori, o poveste care suna așa: a fost odată ca niciodată un băiețel care cânta foarte frumos la vioară. El era prieten cu o vereriță. Într-o zi vererița a găsit în garaj o potcoavă ruginită...

Filosofia poeziei

de **Zeno GHIȚULESCU**

Un singur cuvânt nepotrivit poate strica o poezie bună.

Valoarea poeziei eșuează dacă nu are acoperire existențială.

Dintre toate modalitățile artistice, poezia este cea care prin structurarea ei complexă deține valențe ideatice, afective și imaginare greu de egalat în celelalte arte.

În poezia adevărată se simte pulsul vieții. Cea artificială oferă o floare de plastic în loc de una naturală.

Critica matematizată pierde printre cifre inefabilul poetic.

Abstractizarea excesivă este un parazit ce sufocă treptat fiorul poetic.

Lipsa de concizie diluează șocul estetic asemeni apei turnate în vinul vechi.

Preferința jocului formal este plăcerea bijutierului ce colecționează sticle colorate în loc de pietre prețioase.

Referentul este tot mai mult ignorat, ca și cum ar fi înamicul public numărul unu.

Poezia actuală este căpușată de nesemnificativ și discursivitate, ajungând la „performanța” de a-și pierde sensul.

Imaginarul excesiv poate fi o carență la fel de supărătoare ca și scrierea monocordă.

Arma secretă a poeziei în fața criticii și a timpului este organicitatea sa.

Abuzul lexical – îndoparea unui înfometat cu alimente necomestibile.

Versul liber – necesitatea poeziei de a se elibera din chingile și clișeele prozodiei formaliste pentru a-și regăsi instinctul creativ.

Versul liber, ca să devină o reușită, trebuie să se supună unor exigențe de structură și formă la fel de severe ca și versul clasic.

Sinceritatea sentimentelor nu e suficientă, pentru reușită e nevoie și de acel imponderabil de dincolo de cuvinte.

Arta mare este simplă ca o axiomă ce nu trebuie demonstrată.

Imboldul metafizic este invizibilă forță propulsoare.

Poetul e echilibrul trecerii peste abis pe raza unui crez doar de el văzut.

Descoperirea sinelui adânc este mariajul talentului cu

munca de ocaș.

Poezia prea elaborată este un giuvaer la care se văd mai mult tehnicile de șlefuire.

Orice formă poetică este la fel de valoroasă dacă reușește să producă emoție estetică.

Eliminarea conjuncțiilor și prepozițiilor din discursul poetic este salutară pentru oxigenarea emoției.

Poezia ludică este jocul copilăresc ce bandajează răni cu fantasmagorice capricii.

Stilul comun poate avea un efect mai convingător decât căznitele speculației lingvistice când deține o forță subtextuală.

Versul spontan e un talaz din senin ce poate aduce alge și nămol, rar aluviuni aurifere.

Funcția exploratorie a poeziei utilă și importantă atâta vreme cât nu acționează în detrimentul valorilor estetice pe care, dacă le încalcă, devine prizoniera propriei inițiative.

Convertirea factorilor alogeni de natură sociologică, politică, psihologică sau de altă proveniență în estetic lărgesc sfera rezonanței poetice.

wow... câtă (in)cultură!

de **Rudy MOCA**

WOW... CĂTĂ (IN) CULTURĂ!!! Dacă ar fi să folosesc limba română... „modern-actualizată”... ar trebui să încep așa: „ne-am schimbat look-ul, ca să fim în trend, pentru că am fi rămas ancorați în „conservatorismul neaoș al limbii pure daco-latine”... și asta ar fi fost nashpa, pentru europenismul modern al exprimării limbii moderne - materne-române!

WOW...mamăăăă... ce kool m-am exprimat! Ar

trebui să-mi revin din euforia (auto)plasamentului supraevaluării cunoștințelor mele „shakspeariene” (că tot sunt bolovan în engleză) și să trec la cele pământești... în ale exprimării limbii. Nu de alta, dar risc să devin „metafora tragi-comică a unor imbecili pe post de retori analitici”! Așadar... „WOW...CĂTĂ (IN)CULTURĂ... pe pământ, în vremuri de restriște și crize de tot felul. (In)Cultura afectează un AREAL

întins, poliglot, multiethnic socio-profesional, opțional și extrem de „uzitat” de politruci. Pentru că vrem nu vrem, există o „POLITICĂ a (IN)CULTURII!! În economie... o “(in)cultură managerială”... în educație o (in)cultură educațională... în sănătate o (in)cultură a sistemului... în agricultură o (in)cultură a... culturilor florei... în cultură o (in)cultură a politicilor cultural-educativ-creativ-artistice... în politică

o (in)cultură a dogmei principiilor politicii... în religie o (in)cultură a credinței... în socie-tate o (in)cultură a toleranței și acceptării celuilalt... între oameni o (in)cultură a dezumanizării relațiilor umane... în gândire o (in)cultură a egoismului și luptei pentru autodistrugere, prin intoleranță...

WOW... CĂTĂ (IN) CULTURĂ!! Continuă cineva?? Oferă cineva o alternativă???

„Trei, Doamne...”

Între Helikon și Polyticon

de Mihai SUCIU

Nu sunt puțini oamenii de cultură cu soclu profesional bine definit care au plonjat, după 1989, în teritoriul mult mai frământat al politicii, incapabili a rezista unor ademenitoare cântece de sirenă. „ÎN SLUJBA POPORULUI” și o prestație și cealaltă, dacă ar fi să ne luăm după un slogan inscripționat, mai an, până și pe frontispiciul celui mai îndepărtat cămin cultural, pretinzând a statua - în limba de lemn a vremii, „specia” lapalisadei - rostul culturii. Și nu ne îndoim, nici în cazurile concrete ale domniilor lor, întrebările nu s-au stins, încă, prin răspuns. Cu atât mai mult din afară, în cazul consumatorului de cultură (horribile dictu!), al beneficiarului demersului cultural, indiferent sau înșelat de frazeologia discursului politic steril și desuet de tipul „ca la noi, la nimenea!”. Și, din nefericire, prin apel la aceeași limbă de lemn (dar mult „evoluată”, mult mai perversă, cu grad sporit de nocivitate!), din lemn de esență tare, drept element principal de recuzită în „spectacolul politic”.

Revenind la oamenii noștri, am selectat trei nume reprezentative: Nicolae Manolescu, Ștefan Augustin Doinaș și Ștefan Radoff. Trei nume de relief ale culturii românești, dublați de parlamentarii cu aceleași nume; nu știm dacă și cu aceeași eficiență în prestația politică „în slujba poporului”. După ce i-am însoțit o zi într-un maraton electoral, cu „băi de mulțime” pe Mureș și pe Târnave, le-am adresat, frontal, trei întrebări:

1. Considerați că omul de cultură a fost trădat de politician?
2. Prestația politică o considerați câștig sau pierdere?
3. Contabilizați satisfacție sau frustrare la apropiata ieșire din scenă? (chiar dacă - vorba știută - „mai vin ele și alte camere”!).

Actorul Ștefan Radoff:

În primul rând, salut intrarea în scena politică a tuturor colegilor mei care și-au manifestat gestul odată cu mine. Am aflat cu bucurie că foarte mulți colegi de-ai mei au intrat în PDSR. Cum e domnul Besoiu. Sau colegul meu de la Cluj...

Reporter: Vișan. Dorel Vișan.

Vișan. Acest lucru m-a bucurat. Pentru că, în sfârșit, și-au dat arama pe față. Pe de o parte. Iar pe de alta, vreau să spun că această compatibilitate de care vorbeai dumneavoastră, politică-actorie, are o rădăcină foarte veche. Chiar milenară. Ea începe de la Pitagora și de la sensul politicii lui Aristotel, VIAȚA ÎN CETATE. După câte știu, încă din antichitate, actorul sau artistul - sau, cum era atunci, histrionul - se implica și în viața politică a Cetății. După câte știu („Știi cum se spunea grecește actor?” - intervine Ștefan Augustin Doinaș - *Hippocrytos!*). Mulțumesc domnului Doinaș pentru maliția și, în același timp, completarea făcută...

Reporter: Puțintică răbdare! Îi vine rândul și Domniei Sale.

Da, într-adevăr, Hippocrytos! Numai că, din cunoașterea mea, are un sens ceva mai încărcat de magie decât al celui de actor. În sensul că, în ezoterismul Delphyului, sau chiar al Tebei, Hippocrytos implica o inițiere mult mai înaltă decât chiar a histrionului, care venea din preoții zeiței Demeter. Asta ca o completare la parafraza domnului Doinaș.

Reporter: Adusă la zi chestiunea histrionului-hippocrytos, hic et nunc, actorul Ștefan Radoff rămâne actor și în politică sau ...?

Nu, rămân actor-actor. Pentru că actoria, actoria în sensul acției, al omului de acțiune, sau în sensul artifexului, actorul nu poate conduce (convinge) decât prin totală sinceritate. Deci, dacă vin în Polyticon, luând sensul aristotelic, cu încărcătura sincerității, îmi fac datoria față de Cetate. Dacă vin însă în sensul politicianismului - deci, în sensul peiorativ al polyticonului - , atunci, înseamnă că trebuie să mă supun perfidiei luptei politice.

Poetul Ștefan Augustin Doinaș:

În mod normal (moral), un om de cultură înseamnă un cetățean cu conștiința civică dezvoltată. Nivelul suprem al conștiinței civice este acela de a participa la rezolvarea treburilor publice în stat. Deci, în mod logic, un om de cultură trebuie să facă politică.

Criticul și istoricul literar Nicolae Manolescu:

- Nu cred că se poate face separație între unul și celălalt. De altfel, idealul ar fi ca omul politic să fie în același timp și om de cultură, politicul fiind o componentă a culturii. Despre omul de cultură care sunt, pot să spun că, publicând 20 de cărți, se poate considera, într-un fel, omologat. Despre omul politic, mai tânăr și novice, nu știu ce să spun; coabitează destul de prost omul de cultură cu omul politic din mine pentru că bugetul de timp este unul singur

pentru amândoi.

Reporter: Frustrat, deci, omul de cultură de către politician?

Nu mă simt frustrat, pentru că am făcut-o de bună-voie și nesilit de nimeni. Dar am o anumită nostalgie a epocii în care aveam mai mult timp să citesc, să scriu, decât acum, când, iată, mă prinde miezul nopții în activități politice (între noi fie vorba, un „epilog” relaxat al activității politice de peste zi, prelungit până târziu după miezul nopții, trăgând concluziile unei zile agitate de campanie electorală într-un restaurant din Târnăveni - n.n.).

Reporter: Un lucru e cert. Statutul Domniei Voastre de critic (literar) vă favorizează în opoziție. Dacă veți ajunge la putere, ce vă faceți?

În măsura în care Opoziția critică, probabil, criticii trebuie să fie în opoziție. Așa că, presupun că mă ajută și pe mine mai mult în opoziție decât la putere. Dar, poate, dacă am să fiu la putere, am să mă transform în romancier, în poet. Văd că majoritatea, ajunși la putere, sunt mai degrabă poeți decât critici.

Reporter: Încă nu v-ați anunțat candidatura la funcția supremă în stat, deși se zvonește „prin târg”. Dacă o veți face și dacă veți fi... în cărți, ce loc va ocupa cultura în preocupările președintelui peste țară?

Primul!

P.S. N-a fost să fie! Deși domnul Manolescu a candidat la funcția de președinte al României, urcele au validat atunci un alt... escu.

Explorarea interiorității

de Dumitru Mircea BUDA

Mai degrabă un volum de poeme în proză decât un roman, așa cum îl intitulează autorul, e cartea de debut a reghineanului Sorin Pui - *S-au deschis cerurile*, Editura trei, 2009. Aglutinante, interminabile, alimentate de o subiectivitate densă și dinamizate de o locvacitate neobosită, poemele lui sunt construite din notația stărilor acute, înregistrând cu febrilitate fluxul emoțiilor și trecându-l printr-un registru nostalgic-meditativ. Meditațiile lui Sorin Pui sunt monologuri euforice, în care propria interioritate e dezvăluită cu ferve, în cadre pline de plasticitate din care nu lipsește o anume picturalitate a imaginilor. Nu lipsește nici un evident dramatism al discursului, pentru că la Sorin Pui scrisul ține în mod fatal de o urgență a stărilor și de caracterul traumatic al unor experiențe. Un filon esențial al cărții este acela erotic, iar explorările sexualității, intens senzoriale și simbolice, se produc pe fundalul imposibilității posesiei totale, al despărțirii de iubită. De iubită, în condițiile în care în viața eului pe care Sorin Pui îl pune sub microscopul textului sunt două femei, una pe care o iubește și alta care îl iubește... „după două zile de nevedere sunt pietrificat, mă simt sleit, stors de putere și incapabil să zămbesc.” Textele se hrănesc din potențialul creator al traumei, din eșec sau dezamăgire, din neîmplinire, construindu-se ca niște spații alternative, compensatorii, ale recomunerii trecutului. Miza scriiturii lui Sorin Pui e tocmai această recompunere, care e și una a sinelui, din detaliile dispartate ale memoriei subiective. O dată cu ea, textele sondează caracterul general al stărilor, încercând să descopere esențialitatea situațiilor trăite. Încercând să înțeleagă resorturile dorinței, autorul notează, câteva rânduri mai jos, într-o lamentație ușor stridentă: „Doamne, mi-e dor de ea, vai cât mi-e de dor... mă gândesc că doar pentru că nu e a mea, că e doar așa, din când în când a mea, sufăr atât de tare... căci doar ceea ce îți lipsește îți dorești, o vreau și cu cât nu o am și nu e alături de mine cu atât o doresc mai tare, cu atât îmi lipsește clipă de clipă.” Din pro-

pria interioritate, discursul saltă într-o retorică gnomică, filosofică, speculând asupra sensurilor ultime ale lucrurilor și reușind, nu de puține ori, să construiască formulări și sintagme inedite. Multe aserțiuni au și o valență autoreferențială, metatextuală, Sorin Pui fiind interesat de proprietățile cuvintelor, de potențialul lor curator sau destructiv, devorant, de abilitatea acestora de a reda stările și viziunile. Sensul scrisului e acela de captatio, Sorin Pui gândind de fapt textul într-o competiție cu evanescența gândirii: „... voi corecta greșelile ortografice mâine, am scris repede pentru a-mi surprinde gândurile înainte ca ele să fugă, pot oare să fac treaba asta, Doamne (...) am vrut întotdeauna să scriu ceva și să redau starea aia de gând, știți cumva cum merge gândul, nu... atât de repede încât nici degetele mele nu-l pot prinde.” Scrisul răspunde, în fond, nevoii de certitudine a propriei identități, securizând-o în determinabil și logic, definindu-i echilibrul aparent. Incertitudinea, ambiguitatea stărilor, incontrollabilul - sunt spaimele terifiante ale autorului, textul fiind, în fond, o invocare dramatică a ordinii, a inteligibilului. „Aș fi vrut, scrie Sorin Pui la un moment dat, să cunosc certitudinea, nu știu dacă o întâlnește cineva, și, mai rău, nu știu dacă până la urmă este importantă această certitudine.” Un jurnal de stări și senzații, hașurând un profil temperamental și sentimental al propriei identități, cartea lui Sorin Pui poate fi o lectură incitantă, dacă luăm în calcul faptul că ea ține de un gen literar atrăgător pentru publicul de azi - autoficțiunea, ficțiunea intimă. Mai degrabă poetic decât epic, Sorin Pui descrie cu o retorică sinceră și directă mecanismele incertitudinii, neliniștile existențiale și interogațiile grave (spre final, un fragment vorbește chiar despre intuiția sfârșitului). Dincolo de talentul evident al scrisului, autorul reghinean e interesant prin încrederea sa absolută, aproape mistică, în literatură, în capacitatea ei de a oferi soluții existențiale și răspunsuri fundamentale.

“Prefață la ziua de mâine”

(Urmare din pagina 1)

... să fie adică destul de credibilă și interesantă și chiar să-și însușească deja câteva din tehnicile poezilor. Magda Han prezintă ipostaze din care se desprind peisaje crepusculare, cu Deziluzii, Lacrimi... Cîrcarul, Sfârșit; acest din urmă poem este de un imaginar prins în „lanțuri de fum”, după cum spune poeta: „Fum ce se înalță în rotocoale,/ gânduri învălmășite în fum/ vise ce pier în cenușă,/ cenușă e totul în jur,/ mestecenii parcă au ciumă,/ coarnele lunii împung,/ stelele cad de pe boltă,/ eu prinsă în lanțuri de fum/ m-agăț de lianele arse,/ gura mi-e plină de scrum,/ colcăie viermii în mine,/ leul răcnește nebun,/ vulturi avizi dau târcoale,/ se-aruncă pe mine prin scrum.../ Biet stărv părăsit în uitare!!!/ Ce-ți mai rămâne în urmă?/ Nimic.../ doar cenușă și fum!”. Îndeobște, poemele acestea evidențiază perimări, căderi ale cărnii și ale spiritului, ironizări, solitudini, tristeți, însă poeta ne dezvăluie și o parte adolescentină, neconsumată definitiv, în poeme precum Încă..., Lacrimi de flori, deși predominante sunt totuși poemele în care Magda Han simte umbrele cum se strecoară lângă ea, și cercul de foc al zilei ce dispare o doare, și totuși poeta acceptă acest rug al durerii: „să ardem împreună, eu și umbrele mele,/ rugul durerii e pregătit/ și ceasul arată ora de foc...”

O înșeninare așteptată, cea contrapondere a eului rămas în urma tragediilor vieții, se regăsește în poemul „Cântec de leagăn”, în care poeta se confesează, cere înțelegere și cere dreptul la viață: „la-mă de mână,/Strângă-mă-n brațe,/ cântă-mi un cântec de leagăn.../ Nu vezi?/ Sunt ca un copil/ ce-aleargă desculț/ săntâmpine ploaia de vară...” Expletivă uneori, în foarte puține cazuri, vezi eșafodul nepăsării, retorică alteori, Magda Han este poetă pur șangei mai ales atunci când uită de regulile poemului, când se arată cu sinceritate lectorului, când lasă poezia să curgă din ființa ei plină, când substanța poemului se dezvăluie fără efort, căci poeta nu trebuie decât „să cânte” ca și când ar fi singură.

Gheorghe BOTEZAN

Miros de crini

Ah, neputință, dacă aş putea să te cânt
Ar fi primăvară,
Un anotimp cu malefice
Dureri de organe,
Ceva îmbătător de dulce și trist,
Ca un miros de crini proaspeți...
Dacă aş fi poet
Sau pictor sau actor –
Aş desena, aş scrie, aş striga:
Primăvară în descompunere,
Nu am nevoie de mugurii tăi
Și nici de verdele efemer
Ce-o să vină!

Ți-aduci aminte?

Ți-aduci aminte?
Ai trecut marea
Cu un singur credincios,
Înfășurată tăceai,
Erai un sac ordinar,
Hrană a soldaților,
Atârnav de muchia paloșului
Pe doi umeri
Și erai încă regină !!!

În galben

Se așează toamna în galben,
pocnituri surde,
ochiul visează
ascunse reguli,
regnul cafeniu se arcuiește peste verde,
vocea galbenă ca un bănuț
strigă fără amprență,
cuvântul încercuiește culorile
în lanțuri boreale –
închipuiri.

Ninge

lumina ca o rochie de mireasă
învăluie,
ochiul pătrunde,
visează forme noi,
senzații multicolore,
spații suprapuse,
laptele acela e timpul
care ne hrănește,
spațiu, formă și iluzie,
ninge înlăuntru,
peste ținuturi nepătrunse de ochi,
neînchipuit de nepătrunse.

În parcul cu pini

În parcul cu pini
iubire și amintiri
liniștea se descompune în adieri
doi îndrăgostiți se contopesc
soarele se furișează
pe o altă parte a lumii.

Periferie

Parcă plouă prin vis cu lapte
Iar soarele se adună în vâsc,
Razele picură pe lângă cartierele pline de mazăgă,
Lângă cuburi de beton armat, copiii plâng
Tomberoanele zac goale, ruginite,
Parcă ar fi niște nebune împuşcate.
Câinii vagabonzi se gudură pe la colțuri.
Ne mirăm până la vomă
de amețalea aceasta, a scârbei.
Împinși spre grotesc amestecăm cuvintele,
Ca la sorți și rânjim bestial.
Căutăm năuci cuvântul magic al liniștei.

Albastru

Chip de înecat
visezi că alungi câinii
din cortex,
roi de stele lângă lac,
albastru lângă morile de vânt,
ochiul tău
cu senzația înecatului,
amintiri și lacrimi –
în sămbure de măr
cu ele ne hrănim
înghițim în sec iluzii.

Cenușiu

Studiem savant
procesul de digestie al râmelor,
constatăm că e bine ce fac ele,
mâncăm și noi mult și bine,
suntem ca niște mațe,
ca surorile noastre,
râme și soare cenușiu,
căutăm liniștea
prin ruine,
prin ce a mai rămas
de la alții,
ne sufocăm cu senzații,
stările noastre angoasante,
de grotă,
de secol XX –
de aceea plâng cu lacrimi,
să nu mor nici în gând.

Deasupra Bermudelor

Poate avea aripi
zboară deasupra bermudelor
te apropii și te pierzi
e căpușă
suge atomi și celule
zăpezi metafizice
câmpie în adormire
cu ochii pe jumătate închiși
planetă cu două picioare
capcană
în mijloc o cruce de lebdă
în cădere
în neliniște se destramă.

Cercuri

Nu ți se întâmplă nimic,
întruchipare a friicii,
stai adunat ca un boschetar,
parcă ascuns după frunze de vară,
starea ta interioară emană
frunze uscate, trecătoare,
miroase a liniște,
cochiliile pline cu mac
te veghează,
timpul se macină singur
într-o rășniță uzată,
ca o ciupercă,
se ridică otrăviciosul,
vicii ascunse în ochi,
priviri însetate de monștrii
așteaptă clipa.

Nenumărate cercuri

Gândul e un cerc într-un cerc,
nenumărate cercuri
într-o lacrimă se înecă,
privirea nu moare,
ea nu moare –
e lumină.

Cornelia TOȘA

Clipe de purificare

Ai venit și în primăvara asta
cu ghiocei;
trăim clipe de purificare.
O mână întinsă
spre o mână întinsă
O punte a iubirii,
un bulgăre de zăpadă topită,
într-o configurație gingașă.

De când îmi aduci ghiocei,
anii mi s-au oprit în suflet
și cântă.
M-ai întors și acum
din abisul gândurilor.

În zori voi fredona alborada
ca frumoasele din Peninsula Iberică
și mă voi gândi iarăși la tine,
în zilele care vor urma,
până când aceeași mână
îmi va aduce ghiocei,
dintr-un noian de zăpadă
având gingășia configurației lor.

Fire de iarbă

În anii primelor amintiri
stăteam culcată în iarbă
și vedeam lumea prin fire plăpânde.
Cu ochii întredeschși,
la împreunarea dintre real și ireal,
podul din zid
se pierdea în multă verdeață
rămasă de atunci în privirea mea.

Printre fire de iarbă,
vedeam apa domoală
care, în curgerea ei,
îmi împletea fantezia
cu unduire de valuri.

Firele de iarbă
strecurate printre degetele răsfirate,
s-au înălțat până la cer
și au devenit leagănul ființei mele
care mi-a sprijinit sufletul
când zilele însemnau
amintiri cu podul din zid,
cu unduire de valuri
și cu fire de iarbă.

Cu pleoapele închise

Cu pleoapele închise,
văd cireșul
cu flori în care
mi-a rămas zâmbetul,
în drumul nostru întrerupt
de prea multe îndoieli.
Cireșul înflorește în mine,
în fiecare primăvară
și reînvie feciorelnic.
Cu pleoapele închise,
îți deslușesc glasul
ce-mi îmbrățișa tinerețea,
cu șoaptele primare,
rostite când razele lunii
stăteau atârnavate în crengi.
Razele lunii îmi aduc și acum
șoaptele glasului tău.
Cu pleoapele închise
aud ecoul numelui tău
pe care l-am strigat în văile vieții
când sufletul mi-a rămas
cuprins de teama
că nu-mi vei răspunde niciodată.

Ecoul numelui tău
mă urmărește mereu.

Scânteieri de gânduri

pentru Voica

Acolo în bilețelele acelea,
împăturite foi cu pătrățele,
au rămas scânteieri de gânduri
ale adolescenței noastre,
încercări de mărturisire.

Peste ani, în cugetarea solemnă
a vârstei înțelepciunii,
te regăsesc cu bucuria unei
dragi revederi.
Gândești ca atunci, cu profunz-
imea
ochiului mereu deschis spre
lume.
„Istoria unei vieți e asemenea
unui fir de nisip
rătăcind prin ocean...
dar firul de nisip poate
să spună ceva despre ocean.”

Și tu alini dureri ale sufletului.

Conveniențe

Întâlnirile erau neprevăzute și
scurte,
în atmosfera citadină a străzilor.
El se ascundea în întrebări
de conveniență.
Cuvintele rămăneau nerostite.
Răspunsul venea în priviri
cu emoție și pe ocolite.
În suflete erau alte întrebări
și alte răspunsuri,
niciodată puse
și niciodată răspunse.
Se despărțeau apoi amiabil.

Ea se gândea în taină,
zile în șir la întrebările posibile;
găsea acum și foarte multe
răspunsuri,
unele inteligente, cum îi plăceau
să fie.
Apoi urmau alte întâlniri
scurte și neprevăzute,
în atmosfera citadină a străzilor
și alte conveniențe.

Peisaj

În singurătatea lui
copacul își lăsase
ramurile despletite.
Ele păreau fire răvășite,
pe fruntea orizontului
plin de mister,
în contururile evanescente
ale inserării.
Cuibul părăsit de păsările
cerului
era un sămbure al universului,
un simbol al începutului,
un ou al originii.

În depărtare crestele muntelui
râdeau cu dinții sticloși
ai frigului de ianuarie.
Acolo în nemișcarea
amurgului de ametist,
clipa rămăsese atârnavată de cer;
timpul nu se mai măsură
în minute și în ore...
Eu mă desprinsesem de mult
de realitate.

Frumusețea lucrurilor simple

de Cora FODOR

Prin lucrările Eugeniei Ilieș se face o întoarcere la lumea simplă, curată, a satului, neperversă de așa-zisele „valori” moderne, înghițite cu neșă. Artista încearcă o recuperare a unui astfel de spațiu evocativ de amintiri și de însușire a trecutului supus degradării. Ea pornește de la casa propriei bunici - personaj transformat în efigie a copilăriei universale - și de la lucrurile uzuale, aparent banale. Ele se transformă în subiecte de introspecție. Surprinde spațiul fizic al satului tradițional și frumusețea lucrurilor simple: casa din lutul pus cu mâna în straturi suprapuse, în fapt straturi de timp sedimentat, uitat, casa în sărbătoare cu hainele mieriului, nelipsita pisică în prag (prag văzut și ca puncte de trecere între două lumi: cea concretă, vizibilă și cea a propriilor simțiri), canatul ușii care poartă estompa vremurilor trecute, sertarul încremenit deschis - stârnind curiozitatea aflării secretele ascunse-n el, plita și obiectele necesare

unui ritual care strânge familia laolaltă, respectiv ritualul hranei (aparent ca hrană materială dar vizează și un nivel superior, cel al hranei spiritului); toate reușesc să ne convingă de faptul că fiecare lucru, pe lângă stratul superficial vizibil, poartă o încărcătură senzorială puternică și un suflet al locului. Eugenia Ilieș operează întotdeauna pe două paliere de înțelegere: unul imediat, de suprafață cu savoarea instantaneului și al doilea,

de scufundare în profunzimea obiectului deschizând zone nebănuite de interpretare.

Modul compozițional de cuprindere a acestor decupaje se face cu elemente bazice de construcție: verticale, orizontale, curbe și sfere, cu economie de culori puse în aplat. Acest joc de compunere închide substanța subiectului. Uneori preferă monocromia fredonând pe o singură

gamă, altelei se surprinde cuprinsă într-un iures de culori, reflexie a personalității sale tonice.

În acest registru al tentelor evocative, al trecerii implacabile a timpului care atrage degradarea ireversibilă a materiei, se înscriu pânzele Eugeniei Ilieș iar instantaneele din lumea imediată, familială, caldă, apropie privitorul și mai mult de lucrările sale.

Convorbire cu doamna MIOARA POP - director al Bibliotecii Județene „Lucian Blaga” Alba Iulia

- Stimată doamnă director, sunteți coordonatoarea celei mai importante acțiuni legate de carte din Cetatea Unirii; ce noutăți aduce în prim-plan cea de-a V-a ediție a Târgului Național de carte „Alba Transilvania”?

- Mai întâi precizez că acest târg se organizează anual de Biblioteca Județeană „Lucian Blaga”, cu sprijinul Consiliului Județean Alba. Ne dorim ca și la această ediție manifestarea noastră să fie un adevărat spectacol al cărții și o mare bucurie pentru iubitorii de lectură. Sunt prezente, cu standuri de carte, peste 50 de edituri din țară, din Germania, Polonia, Ucraina, Serbia, Republica Moldova și Nigeria.

- Înțeleg că sunt programate foarte multe lansări de carte?

- Sunt prezente numeroase personalități ale scrisului românesc care își vor lansa cele mai recente cărți de autor sau ediții îngrijite, publicate la diverse edituri. Editurile expun la standurile lor cărți din varii domenii, astfel încât să acopere toate gusturile cititorilor. Dar focalizarea este, și la această ediție, pe opera lui Lucian Blaga, prin prezentarea de ediții multilingve, ediții anastatice, restituiri și ediții critice. Sub acest aspect remarcăm activitatea deosebit de rodnică a editurilor: Ardealul, Ars Longa, Princeps Edit și altele. Iar printre personalități ne onorează: acad. Eugen Simion, Ion Brad, Nora Iuga, Daniel Cristea Enache, Ion Miloș ș.a. De asemenea, manifestarea se nuanțează prin expozițiile de artă plastică, atelierelor de olărit, momentele de muzică și poezie, susținute de: Bianca Ionescu, Silvan Stâncel, Victor Rebengiuc, Grigore Leșe, Daniel Leș, Cătălin Botezatu și, nu în ultimul rând, membrii Fundației Inter Art din Aiud. Dar târgul de carte le-a rezervat numeroase surprize și celor mai mici cititori, cum sunt lansările de cărți pentru copii, diversele jocuri și concursuri.

- Vă mulțumesc foarte mult și vă urez mult succes!

A consemnat Adrian A. Giurgea

TÂRGUL DE CARTE
Alba Transilvania
CARTEA CARE TE CUCEREȘTE!

EDIȚIA A V-A
4-6 mai 2012
Alba Mall

ORGANIZATORI:
CONSILIUL JUDEȚEAN ALBA
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „LUCIAN BLAGA” ALBA

PARTENER MEDIA:
ALBA TV & RADIO 2 NET & RADIO ARDEAL ONLINE
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ALBA & BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ALBA & BUCUREȘTI
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ALBA & BUCUREȘTI

PARTENERI:
• BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ALBA & ALBA MALL
• CONSILIUL JUDEȚEAN ALBA & ALBA MALL
• ASOCIATIA DE CĂRĂRII ROMÂNIA, PRAGA & ALBA-DE-MEZIUNEA
• ASOCIATIA DE CĂRĂRII ROMÂNIA & ALBA
• ASOCIATIA DE CĂRĂRII ROMÂNIA & ALBA
• ASOCIATIA DE CĂRĂRII ROMÂNIA & ALBA
• ASOCIATIA DE CĂRĂRII ROMÂNIA & ALBA

SPONSORI:
HIVEI

Muntele

de Zeno GHIȚULESCU

- in memoriam Berdj Așgian -

Sfârșit de august pe înserat, după mai multe ore de urcuș pe cărări tot mai puțin frecventate, iată-ne în sfârșit ajunși la cabana Paltinul, construcție veche din bârne de brad date cu păcură, cu un cat și o verandă largă cu vedere spre văile împădurite ce încep să se acopere cu o ceață albăstrie. Cabanierul, un om voinic cam la cincizeci de ani, cu tâmple cărunte, cu o cămașă cadrilată, într-un costum tirolez, ne ieși în întâmpinare voios, urându-ne bun venit după obiceiul locului, poftindu-ne înăuntru sau, dacă dorim, pe terasă, unde se mai afla un grup de turiști. La sugestia prietenului meu, Camil Teodor, am hotărât să rămânem un timp afară, la o masă din apropierea balustradei, de unde aveam o perspectivă magnifică spre culmile pierdute în vinețiul apusului de soare, inspirând aerul aromat cu mireasmă de rășină de brad. Nu mică ne-a fost mirarea când am văzut apropiindu-se un grup de cinci persoane, două femei și trei bărbați, apariții bizare, doamnele rujate, cu pantofi cu tocuri înalte, domnii în pantaloni lungi de stradă, cu cravată la gât și în loc de rucsacuri cu geamantane purtate pe bețe în spinare. Cabanierul tocmai ne aducea două ceaiuri de mentă când a rămas perplex la ineditul spectacol, neștiind dacă să râdă sau plângă, privindu-le starea jalnică în care se aflau, târându-se cu fețele descompuse de oboseală. Amabil, fără să-și trădeze gândurile, îi invită să ocupe loc, întrebându-i cu ce să-i servească; unul grăsuț, cu o burtă respectabilă, abia trăgându-și sufletul, reuși să îngaime: „Un pat, vă rog, nimic altceva”. Cabanierul propuse totuși pentru mai târziu, după o binemeritată odihnă, o tocăniță de porc picantă ori mămăliguță cu brânză, ceea ce ne surâse și nouă, comandând câte o porție, după ce ne vom fi instalat în odaia noastră. Dolofanul pseudoturist congestionat la obraz nu rezistă nici el tentației, vrând totuși să pară dezinteresat zise pe un ton mucal: „Bun, vă rog cinci porții, dacă vreunul dintre ai noștri va refuza, o să fiu nevoit să mă sacrific eu, ceea ce, vă mărturisesc, nu îmi provoacă nicio îngrijorare”. Cabanierul luă notă de spusele lui, nu se putu abține să nu întrebe ce planuri au pentru a doua zi, rotofeiu interlocutor replică fără ezitare: „Nu cumva credeți că vom cerca să cucerim muntele, jur că atâtea zile câte voi avea n-o să mai pun piciorul pe aici, n-o să repetăm greșeala, mâine dimineață frumușel vom coborî la casele noastre, sătui de splendorile muntelui, pe care le vom trăi de-acum fericiți privind pozele din reviste”. Cabanierul, care auzise multe la viața lui, izbucni în râs, aprobându-l, conștient că un astfel de om niciodată nu va fi capabil să înțeleagă tainele și sublimul muntelui. Grăsanul, bălăbănindu-se pe picioare ca un butoi, mulțumit că și-a vărsat focul, se îndreptă spre odaia lui, în timp ce noi ne simțeam încurajați privind cerul senin și luceafărul de seară ce răsărise deasupra creștelor întunecate profilându-se în zare ca o continuă provocare.

În zori, înainte de ora șase, eram gata echipați de plecare, cabanierul

dându-ne câteva informații prețioase asupra drumului plănuț cu multă simpatie de pe terasă, ne urmări cu privirea până ce din poiana de un verde crud sclii-pind de măgelele de rouă însuflețite de zumzetul albinelor ne-am afundat în desișul pădurii de carpen și fag pe cărarea urcătoare pe lângă o râpă năpădită de bălării în fundul căreia se auzea susurul unui pârâu. Am mers mai bine de o jumătate de oră ascultând murmurul frunzișului, tăcerea vorbitoare, zborul vreunei păsări printre ramurile irizate de raze de lumină, când într-un luminiș, lângă o tufă de alun, am zărit trei zdrahoni slinoși și tucirii în jurul unui foc privindu-ne amenințatori ca și cum le-am fi încălcat teritoriul, unul dintre ei s-a apropiat examinându-ne cu ochi scrutători și dușmănoși, a zis un bună ziua în scârbă și, după ce ne-a cântărit puținătatea lucrurilor ce le aveam asupra noastră, s-a întors la ai săi fără a zice un cuvânt, considerând probabil că nu merită să dea atenție unei prăzi atât de puțin valoroase. Neliniștiți, ne-am urmat drumul, dorind să uităm cât mai repede aceste episod neplăcut, la un pas de a fi agresați aici, departe de lume. Camil a avut geniala idee de a scoate din rucsac sticla de țuică de prună din care am tras câte o dușcă pe rând, care ne-a mers la inimă, stimulându-ne puterile, deștelenindu-ne vrerea cu semințe de flăcări. După mai bine de o oră de urcat pe poteca șerpuitoare ce ocolea abruptele sihle, am părăsit treptat zona pădurii de esențe cu frunză căzătoare, intrând în împărăția brazilor presărată cu cetină și cu amintiri de multe vieți perindate în căutarea binecuvântărilor tărâmurii. Camil s-a oprit în fața mea făcându-mi semn să ascult un zvon de cădere de apă adus de o pală de vânt de undeva dintr-o vale peste care trebuia să trecem, am urmat o cărare mai puțin bătătorită, abătându-ne de la drumul marcat într-o viroagă cu arbuști și tufe de soc, trecând de un crenel stâncos, deodată ni s-a deschis o panoramă neașteptată, o cascadă înaltă cu torente involburate sub care se desfăta goală, cu brațe albe întinse spre cer, o fată ca o driadă, delectându-se în îmbrățișările pure ale apei și soarelui, negândindu-se nicio clipă că ar putea fi văzută de ochi indiscreți sau că este expusă la alte imprevizibile pericole; mascați de o tufă de alun, vrăjiți de insolita apariție, am rămas țintuiți privind-o cum, liniștită, fără teamă, de parcă ar fi fost singură pe lume, iese de sub spumele albe, se usucă la soare, se îmbracă și își pune rucsacul în spinare și pleacă într-o direcție doar de ea știută, sfidând cu temeritate sălbăticia firii ca și cum nimic rău nu i s-ar fi putut întâmpla.

Noi ne-am urmat cărarea prin hățușul de jnepeni și pini când, brusc, s-a deschis un platou unde, printre brazi bătrâni cu trunchiuri acoperite de vâsc și licheni, se zăreau ruinele unei cetăți străvechi cotropite de buruieni, iederi și lăstare de viță sălbatică. Ne-am apropiat curioși, auzind litaniea unei voci omenești, nu ne venea să credem, dar făcând câțiva pași pe creasta unui meterez dărăpănat, ne-a ieșit înainte

o vedenie, un bătrân zdrențuros cu barbă albă și plete lungi care, cu un toiaș, făcea rotogoale misterioase prin aer, psalmodiind: „eu sunt stăpânul muntelui, domnesc peste urgia focului și necuprinsul înstelat, răgetul fiarelor și plânsul nimicniciei, încap în inelul unui fir de funigel de pe deget, poate vă mirați cum adevărul și strămbătatea mi se supun cum piticii în umbra frunzei de măceș, nimic nu mă doboară, căci de mult am învins moartea cu fierturi de mătrăgună și iarbaraiului, răzând de ea ca un rege de măscăriciul bezmetic, căci eu am inventat moartea și eu o preschimb în zbor de vultur ori în ochiul înmiit al izvoarelor din nenăscut –, nu vă pot fi de vreun folos, căci un zid nevăzut pe veci ne desparte. Voi vă hrăniți cu doruri oarbe, cu nedeslușită frică mereu la început de drum, eu sunt la capătul lui unde talazelor vremii le simt alinarea”.

Auzindu-l, nu știam dacă e vis sau realitate, am încercat timizi să ne apropiem, să-i iscodim secretul, să îl pipăim că-i aievea, dar ca prin farmec trupul său dispărea translucid, aerian, pierzându-și forma și substanța, până s-a făcut abur în văzduh. Camil, deși totdeauna stăpân pe sine, părea cu totul derutat, m-a prins de braț și mi-a șoptit dacă ce am văzut a fost un om în carne și oase ori o nălucire trecătoare, nu am fost în stare de un răspuns, eram la fel de uluit ca și el, am făcut câțiva pași printre dărâmături și socluri sfărâmate, să ne lămurim nedumerirea, însă n-am găsit decât o hrubă întunecată păzită de un cânt de ciocârlie, de gânganii fojgăind în pielea unui șarpe mort. Simțeam nevoia să ne depărtăm cât mai repede de acel loc bântuit de arătări; întorși la cărarea umblată, întâmplarea ne-a scos în cale un cioban care urca la stână cu traista în spinare și un câine lăptos după el, ne-am dat binețe și am schimbat câteva vorbe, întrebându-l dacă nu cunoaște cumva acele ruine străvechi. „Cum să nu, domnule, le cunoaștem, a răspuns trăgănat, moșii și strămoșii mei păstori ne tragem dintr-un sat de sub munte, de acele ruine nimeni nu știe de când sunt și ce era înainte, se zice că acolo a fost o cetate mândră cândva, acum oamenii ocolesc acel loc spunând că este bântuit de un strigoii ce bagă groaza în suflete prin vorbele lui încălcite fără înțeles, de aceea mi-am ales o altă cale ce trece pe la peștera unui pustnic blagoslovit de Dumnezeu, acolo eu mă rog și mă spovedesc primind lumina ce nimeni nu mi-o poate lua”. Și-a luat bun rămas în lătrăturile prietenești ale câinelui, plecând pe o scurtătură.

Umbrele vineții ale coamelor de munți ne-au atras atenția că amurgul este aproape, instinctiv am iuțit pasul prin grohotișul unui pârâu sec, cu bolovani și șisturi cristaline, deoarece adăpostul la care trebuia să înnoptăm era ca o fata morgana ce părea că se depărtează cu cât ne apropiam, vorbeam puțin în peisajul auster străjuit de creneluri de granit și geologică tăcere sfidându-ne cazna, voind parcă să ne dea de înțeles că trecătoarea noastră viață nicicând nu poate concura cu anistorica materiei indiferență.

Icicolo, câte o tufă de ienupăr sau o floare a reginei clătinate de vântul creștelor ne vestea că nu suntem singuri. Ajunși la o bifurcație a cărării, puteam opta pentru un traseu mai ușor, înconjurând pieptușul de granit care ne tăia calea ori a unuia mai anevoios, printr-o strungă cu versanți abrupti, mai scurt, dar extrem de periculos din cauza pantei și a terenului sfărâmicios ce nu oferea nicio siguranță. Camil a privit amenințătoarele stânci și după o lungă tăcere a zis: „Cred că putem încerca prin strămoșii”, eu nu am avut argumente și forța de a mă împotrivi, așa că am pornit în urma lui, conștient că ne aventurăm spre o situație limită care ne putea costa viața. La distanță de câțiva metri, auzeam icnetul și sunetul bocancilor lui Camil printre colții de stâncă, oprindu-se din când în când să-și tragă răsuflarea, eu la un moment dat am simțit cum bocancul îmi alunecă în gol, disperat mă țineam cu mâinile de stânci simțind trecându-mă sudoarea rece a morții; din fericire, piciorul drept a găsit un colț de sprijin pe care m-am proptit privind îngrozit incredibila înălțime de la care mă puteam prăbuși. După un timp care mi se părea incomensurabil, ne aflam deasupra fortăreței de bazalt, privindu-ne în ochi mulțumiți, ca și cum am fi săvârșit o faptă de necrezut, însă nu era timp de jubilații, mai aveam mult de mers pe povârnișuri și prin jgheaburi lunecoase cu pete albe de zăpadă veșnică prin ravene lipsite de vegetație, uitându-ne în jur descopeream tot alte creste, părând că nu se mai sfârșesc. Ca o încurajare, pe un pripor se zărea o stână și un fum de vatră ca o ofrandă adusă cerului, nu aveam timp de zăbavă, noaptea cădea grabnic, estompându-ne marcajul și reperele. Neliniștiți, înaintam în necunoscut fără a scoate un cuvânt când, deodată, trecând dincolo de un parapet de piatră, ne-a apărut în față acel refugiu binecuvântat ce părea că nu-l vom găsi vreodată. Era o construcție sărăcăcioasă din bârne de brad acoperită cu șindrilă, înăuntru câteva priciuri cu saltele umplute cu paie, o măsuță, două buturugi ce țineau loc de scaune și o sobă de tuci, ne-am bucurat de modesta încăpăre ca de un palat, ne-am dezechipat, am aprins o lumânare și focul cu ramuri uscate de brad, prăjind la flacără câteva felii de slănină, savurate ca la un festin regal.

Înainte de a ne culca, am ieșit din adăpost și am urcat pe un meterez respirând cu nesaț imensitatea pură, noaptea albastră, dedesubt se căsca abisul cu veșnic înfometata gură a grijilor, nenorocirii și caznelor, deasupra miriadele de stele licărind nemărginirile. Privind marea cerului, Camil exclamă: „O, Doamne, cât de neînsemnați suntem, nici cât pulberile în vânt”. „O, Doamne, cât de mari suntem, i-am răspuns, când gândul ne trece dincolo de vămi și hotare”.

A doua zi în zori, după un somn adânc, ne-am pregătit din nou de drum, dar nu spre piscul cel râvnit de totdeauna, nu mai aveam provizii, nici puteri, ci în jos, spre lumea ce ne chema în iubitul nostru infern de fiecare zi.

Cronica ideilor

“VIOLENȚA” DISCURSIVITĂȚII

de Eugeniu NISTOR

Să constatăm, de la bun început, că întregul conținut al volumului *Violența simbolică în discursul electoral*, de Daniela Gifu (Editura Casa Cărții de Știință, Cluj Napoca, 2011), este poziționat prin intenție în orizontul interdisciplinarității, acolo unde efortul și spiritul de sinteză al autoarei se ambiționează să înalțe scheletul unei construcții teoretice noi, utilizând noțiuni, concepte și cunoștințe din varii domenii ale umanului, precum: politică, sociologie, filosofie, psihologie, retorică, teoria comunicării, semiotică, lingvistică etc. Este o abordare modernă a fenomenului comunicării, alăturând și reunind, într-o nouă alcătuire, tehnici și strategii ale discursivității afirmate de-a lungul istoriei, începând de la anticii greci și până în contemporaneitate, când se impun școlile și modelele americane de comunicare, precum Școala de la Palo Alto, și noile invenții pe linia retoricii europene, în cadrul Școlii de la Bruxelles și a Grupului μ.

Explicând sintagma de *violență simbolică* în context social și, mai ales, electoral, autoarea recurge, inițial, la scrierile sociologului Pierre de Bourdieu, din care extrage încercarea de definire a acesteia „ca formă de impunere”, apoi se oprește la eseurile hermeneutice ale filosofului Paul Ricoeur, la care sensul expresiei se axează pe „acțiunea de manipulare”, și, în cele din urmă, stăruie asupra nuanțelor ei complexe când, atât sub aspect cognitiv-emoțional, cât și sub cel polisemantic, „se pretează la multiple proiecții și identificări, pozitive și negative”, adesea „încălțătoare de tabuuri”.

Desiminarea și limpezirea noțiunilor de bază ale manifestărilor discursive ocupă o primă secțiune a volumului. Conștientă că presa scrisă constituie o „oglinză” a societății de azi, autoarea se referă la aceasta ca la un factor activ al schimbărilor, preluând ca argument o foarte plastică apreciere a istoricului și gânditorului francez Hippolyte Taine, care o asemuia cu „un coridor pe unde trece vântul istoriei...” Din această perspectivă este analizat discursul ei integrator, cu accentul pe *structura textului* și pe *stilul jurnalistic* adoptat, acceptând că ambele sunt impregnate de o anumită doză de subiectivism, în funcție de direcția indicată de nucleul de persuasiune. În continuare este analizat discursul politic, dar și acesta este „filtrat” prin prisme de specificitate ale științelor politice, ale retoricii și ale configurației simbolice, ultima categorie manifestându-se când discursul politic se impune ca un discurs al puterii – în baza tentei simbolice date atât de către actorii politici antrenați în acțiune, cât și de către jurnaliștii care le difuzează și le comentează acestora mesajele. O admirabilă caracterizare face autoarea presei scrise, evident că dintr-o perspectivă simpatetică, subliniindu-i trăsăturile definitorii și descriindu-i concis tipologiile.

Abordând problematica discursului contemporan, autoarea constată că totul este discurs și discursivitate, începând de la viața publică firească, obișnuită, până la expunerile epistemologice savante: „știința a devenit un discurs riguros și sistematic; arta – un discurs figurat și patetic; filosofia – o analiză a discursului.” Iar la „nivelul simțului comun, marea majoritate a oamenilor nu dau atenție decât la ceea ce spun (sau aud) și neglijează aproape total forma în care spun (sau înțeleg).” Aceste forme de comunicare derivate sunt explicate și raportate la situația de comunicare ideală, la care se referă filosoful german Jürgen Habermas (unul dintre ultimii reprezentanți ai Școlii de la Frankfurt, a neokantienilor) care, într-adevăr, în cele două volume ale lucrării sale *Teoria acțiunii comunicative* (din 1981), demonstrează adâncul dezechilibru comunicațional tocmai prin această discrepanță ușor sesizabilă dintre proiecția ideală sau modelul utopic și comunicarea plină de constrângeri, axată pe inegalitate și valori negative, întâlnită permanent în sfera publică. Tot în această secțiune sunt recapitulate, ca și coloratură ideatică, câteva forme de translație discursivă, made secolul XX, când cultura veacului abandonează într-un con de umbră filosofia (de fapt aici avem tendința postmodernă) și se reorientează către semiotică și lingvistică, autoarea referindu-se la teoria semnelor, a lui Ferdinand de Saussure, și la logica limbajului, impusă de Ludwig Wittgenstein, arătând că toate acestea își au o noimă indubitabilă în spațiul public: aceea de a-i conferi omului politic legitimitate, autoritate și prestigiu. Așadar vorbim de o construcție cu determinații sociale evidente și imediate, căci, susține Daniela Gifu, „viața politică este structurată în fapte de limbaj – discursuri politice, programe și platforme ideologice, doctrine politice, simboluri (embleme, ceremonii etc.), toate acestea fiind construite și modelate cu scopul de a place și a convinge, a stârni pasiuni și

adeziuni, a determina la acțiune...” O salbă întregă de forme ale limbajului politic sunt descrise cu precizia specialistului în comunicare (precum: cele *hortative* – de identificat în vuetul campaniilor electorale, în apelurile de susținere lansate către publicul larg ș. a.; cele *juridice* – cuprinse în prevederi constituționale, legi etc.; cele *administrative* – specifice documentelor din această categorie, reglementărilor etc; și cele de negociere – din cadrul diverselor convenții, alianțe și înțelegeri conjuncturale etc.). În finalul primei părți a lucrării avem o serie de exemplificări ale discursului politic, contând și ca aplicații la cadrul electoral (atât de variat și de confuz la noi), evidențiate fie ca *prezențe active* în paginile presei scrise (ca editoriale, cronici, informări cu iz politic, portrete sau prezentări mediatice), fie ca *sloganuri* sau *figuri de stil*, acestea din urmă provenind din aria recuzitei retorice (ca: figuri de cuvinte, de sens, de construcție, de gândire ș.a.)

Partea a doua a lucrării plusează prin încercarea de reliefare a strategiilor discursive în sfera publică, autoarea recunoscând un fenomen care nu mai poate fi negat de nimeni, astăzi, în ceea ce privește prezența lui pe scena politică autohtonă, și anume: *americanizarea* completă sub aspectul comunicării politice și tendința tot mai mare de creștere a vizibilității politicianului, care a devenit o *practică publică*, când ar trebui de fapt să fie invers, conform opiniei autoarei, adică „o practică subordonată spațiului public.” Din seria strategiilor bazate pe demonstrație și argumentare sunt invocate modelele de convingere specifice *Retoricii* lui Aristotel și noilor retorici, acestea din urmă descoperite de Chaim Perelman și de asistenta sa, Lucie Olbrechts-Tyteca (fiind vorba de apariția volumului *Noua retorică. Tratatul de argumentare*, Paris, 1958), Daniela Gifu enumerând trei tipuri de modalități logice, și anume: *pozitive* (cu accentul pe rațiune și încredere), *negative* (ca atacul pe terenul adversarului, atacul fățiș, atacul indirect, identificarea și lovirea părților slabe ale adversarului, revenirea și trecerea la contraatac) și *neutre* (ca lingușirea, flatarea publicului etc.) O altă garnitură de argumente fiind cele bazate pe *fapte*, pe *exemple*, pe *autoritate* și pe *diverse analogii* (de persoane, de situații etc.) Prezența sofismelor, a propozițiilor cu conținut aporetic, însoțite de exemplificările corespunzătoare, este tratată cu toată seriozitatea, autoarea analizând aici un șir complet de paralogisme, șir pe care aș îndrăzni să-l denumesc al „decalogului negativ”, precum: sofisme de confruntare sau argumentul forței, sofisme de roluri, cele referitoare la reprezentarea punctelor de vedere, sofisme de apărare, cele ale premiselor, sofisme de acordurilor, cele ale punctelor de plecare, sofisme false de autoritate, cele de logică, de închidere și, în sfârșit, sofisme de limbaj – toate fiind determinări negative, derutante, în contextul tensionat al confruntărilor publice.

În partea a treia a lucrării avem un desfășurător al principalelor mijloace de informare în zona politică, printr-o detaliată explicare a modului de acțiune al mecanismelor lor asupra sensibilității umane – socialul fiind privit dintr-o *perspectivă psihologică*, când sunt abordate modalități și tehnici diversioniste, ca: zvonul și bârfa, discreditarea persoanei, dezinformarea etc. Dar suntem avertizați că totul devine mult mai periculos, ca acțiune a discursivității, când evenimentele se derulează sub umbrela *psihosociologică*, iar modalitățile de confruntare politică „evoluează” în negativ, dispre zona gri către zone înnegurate, scena socială cunoscând aspecte manipulatorii tot mai evidente: de la sondajele de opinie false și fardarea imaginii unor politicieni, până la direcționarea vicleană a interesului public prin gestul votului festiv etc.

Partea a patra a lucrării este una strict tehnicistă, axată pe alcătuirea discursului, autoarea revenind la vechile învățături ale oratoriei antice, adică la moștenirea lăsată omenirii de către Aristotel, Cicero și Quintilian, care au o schemă de lucru extrem de suplă și de funcțională: cu vârful de atac în *introducerea* (exordiu, propozițiune, expozițiune și diviziune), continuând cu *tractarea* discursului (nararea faptelor, confirmarea sau respingerea lor) și, în final, cu *peroratiia* (cuprinzând o recapitulare a faptelor, o prezentare patetică a acestora și concluzia). Modificările intervenite în structura discursului politic contemporan, subliniază tocmai latura pragmatică a evoluției și necesitatea acestuia de a fi cât mai persuasiv; ca și la antici, menirea lui este de a face din mesajul politic o modalitate de manifestare simbolică a puterii, parcurgând întreaga „rută” de confruntare și convingere a publicului, cu o energie bine repartizată în cei „trei timpi” de

acțiune sau în cele trei „faze”, cum le numește autoarea cărții, prima fiind cea *descriptivă*, a doua cea *evolutivă* și ultima, cea *prescriptivă*.

Partea a cincea a lucrării este consacrată integral analizei de conținut a presei scrise, lucru realizat prin punerea în aplicare a unor metode sută la sută americane, a contribuțiilor remarcabile datorate unor pionieri ai domeniului, cum au fost Harold D. Lasswell și Paul F. Lazarsfeld, care și-au început cercetările în vremea războiului, în cadrul Biroului de Cercetare a Radioului (1937), de la Universitatea Princeton, mai întâi, continuate apoi în Biroul pentru Cercetare Socială Aplicată (din 1939), de la Universitatea Columbia. Biroul respectiv fusese creat în urma stării de panică semănate în rândurile a peste un milion de americani, prin difuzarea la postul de radio CBS, în ziua de 30 octombrie 1938 (de Hallowen), a dramei radiofonice *Războiul lumilor*, o adaptare a romanului SF al scriitorului H. G. Wells, care descria o invazie a marșienilor pe pământ, în urma căreia mulți oameni, speriați, și-au abandonat locuințele și orașele de baștină, crezând că invazia extraterestră se întâmplă în timp real. Deși nu sunt expuse explicit, ci doar „atinse”, regăsim în această secțiune elemente de fond ale unor concepte „tari” de influențare a publicului, precum: *efectul bandwagon*, conform căruia (în interpretarea lui Lazarsfeld) votanții își doresc mereu să fie de partea câștigătorului; *teoria spirala tăcerii* (formulată de cercetătoarea de origine germană Elisabeth Noelle-Neumann), constând, în esență, din următoarea atitudine: indivizii care împărtășesc punctul de vedere dominant (susținut și de mass media), nu au rețineri în exprimare, în timp ce indivizii care au păreri diferite și sunt în minoritate, păstrează tăcerea de teama de a nu fi disprețuiți și sancționați de semenii lor din prima categorie; și *teoria glonțului magic* (legată de numele lui Lasswell), care postulează că, întrucât manifestările umane sunt ghidate de instincte identice și de medii sociale izolate, rezultă că toți indivizii parcurg evenimintele în același fel și le interpretează asemănător.

În sfârșit, analiza riguroasă a alegerilor prezidențiale desfășurate în România, în 2009, prin evaluarea cantitativă a datelor din presa scrisă, dar și prin întreprinderea lor calitativă, printr-o reprezentare grafică rezultată în urma utilizării softului LIWC-2007, a condus-o pe autoarea acestei cercetări la o rezoluție finală: de modul cum sunt vehiculate mijloacele discursive și de manierele și tehnicile în care aceste mijloace acționează în sfera publică depind, în mare măsură, rezultatele finale, ele având posibilitatea de a modifica intenții, atitudini, opinii și chiar sentimente!

În întregul ei, în ciuda unei structuri cam stufoase, cu multe reluări ale unor aspecte legate de discurs și discursivitate, parcă dorind prin aceste repetiții să acopere toate perspectivele teoretice posibile, privind cu pasiune din toate unghiurile deschise prin fereastra ideilor, cartea Danielei Gifu nu deraiază de la tema abordată, oferind o mare diversitate de informații, unele inedite chiar și cunoscătorilor din domeniul comunicării și al relaționării în spațiul public – domeniu încă atât de puțin cercetat până în prezent!

Agencia imobiliara
GULDEN HOUSE

reea
www.reea.net

FARMACIE • GYOGYSZERTAR
B&B

CNSLR
Frăția
MUREȘ
www.cnslrfratia-ms.ro

MEMORIA TIPARULUI - Mărturii ale presei mureșene de altădată

Piață și promenadă pe „corzo”

de Angela Măgherușan Precup (angelaprecup@yahoo.com)

În anii '20, centrul istoric al Târgu-Mureșului se transforma zilnic, dis-de-dimineață, în piață de zi, umplând până către ora 10 bulevardul principal al orașului de agitația târgoveților și aglomerația mușterilor. Huruitul căruțelor și larma strigătelor completează acest vacarm care, pentru câteva ore, transformă piața curată și liniștită într-un spațiu al produselor expuse pe tarabe sau direct pe jos, într-o atmosferă ce agită și mai mult un biet „papagal galben exilat pe vârful unui băț...”

Oferta de pe caldarâm

După ora 10, centrul (sau Corzo) redevenea spațiu de promenadă, în urma unei minime acțiuni de curățenie. Trecerea nu era însă

o cu toate mirosurile în descompunere ale tuturor celor vândute dimineața, încât cei veniți pe corzo «pentru aer», au impresia că acolo s-au vândut lucruri deja mâncate. Vă închipuiți mai ales ce este după o zi de târg.²

În 1923, ziarul *Mureșul* îi propunea primarului Emil Dandea o soluție de rezolvare a problemei: mutarea pieței zilnice într-un loc mai ferit și desemnarea unui teren viran pentru găzduirea târgurilor periodice: „În locurile fixate în acest scop primăria ar putea construi sumar barăci și tejghele de lemn pentru vânzarea produselor, publicul nefiind obligat să se aplece mereu pentru a alege de jos ceea ce-i trebuie, satisfăcând cu aceasta și o cerință igienică. [...] Soluționându-se în modul sus arătat această chestiune, s-ar apăra mult

Soluția municipalității

Rezultatele apelurilor făcute către administrația orașului de a amenaja civilizată comerțul stradal în zona centrală vor apărea abia în 1936, când Primăria organiza prima acțiune de acest fel, despre care ne oferă detalii un *Apel* publicat de *Glăsuț Mureșului*, prin intermediul căruia primarul Emil Dandea le solicita comercianților interesați să precizeze mărimea spațiului de care ar avea nevoie, tipul alimentelor comercializate și valoarea aproximativă a chiriei, în vederea străngerii fondurilor necesare pentru construcția proiectatelor hale:

„Între problemele edilitare cari necesită a fi rezolvate după cerințele moderne, este și aceea a construirii unor hale de vânzare permanente.

conducerea municipiului numai în acel caz poate realiza hala de vânzare, dacă comercianții, precupeții și producătorii interesați, individual sau în asociație, ar contribui la cheltuielile de construcție, prin plata anticipată a chiriei încăperilor de cari au nevoie în hala de vânzare.

Invităm pe toți aceia cari reflectează și doresc a-și asigura locuri de desfacerea alimentelor în halele de vânzare, proiectate, să anunțe în scris aceasta, până la 31 Dec. a.c., indicând mărimea încăperii de care are nevoie, alimentele cari le vor desface, dacă este producător sau comerciant, chiria anuală aproximativă care o oferă și pe câți ani o anticipă. Bazată pe rezultatul anunțării necesităților, Primăria va confecționa planul halelor, contemplate în str. I. Creangă (fosta Piață Mică) și în fața Casei Cercuale iar după aceea se va trece la stabilirea definitivă a obligamentelor reciproce.⁴

Promenada – un pretext monden

Conform presei locale a vremii, plimbarea cotidiană prin zona centrală a conturat în scurt timp o lume a trotuarului pe cât de interesantă, pe atât de relevantă pentru tabloul epocii sale pe care îl reflectă fidel, după cum o arată descrierea realizată în 1921 de Vladimir Nicoară, în stilul său inconfundabil: „Aici e localul distracției moderne. De la 11 la 1 și de la 6 la 8, orașele moderne debordează pe trotuarele lor, toată lumea e dornică de aer, dar mai dornică de a-și da aer. Decolteurile largi și apetisante și ciorapii transparenți intruși pe pulpele care se văd adeseori prea mult de sub rochiile scurte, sunt magnetul care atrage privirile bătrânilor zaharișiți ce oftează după un trecut îndepărtat, ca și arzătoarele ocheade ale tinerilor în care clocotește setea de viață. [...] Aici se încep încurcăturile sentimentale cu viitor legal sau ilegal; aici se informează despre zestrea fiecărei fete de măritat; aici se țese

primul păienjenis în care fluturi sau ... pești vor cădea prinși mâine; aici se pun la cale căsnicii moderne, se fac tranzacții sentimentale, se descopăr scandaluri intime, se fac aprecieri scârboase, toate acestea sub nevinovata aparență a unor plimbări leneșe și indiferente, sub binecuvântatul motiv că lumea ia aer.⁵

Un alt articol despre „aerul corupt” din centrul orașului publicat în 1924 ziarul *Mureșul*, arătând că nu toți locuitorii care se plimbau prin zona centrală o făceau din rațiuni mondene: „Bieții funcționari, înfundați prin birourile prost încălzite și de multe ori atât de neconfortabile, cari ar vrea să ia și ei o gură de aer înainte de masă, în drum spre casă de la birou, sau în timpul când își aranjează micile daraveri familiale, sunt nevoiți azi mâine, să ocolească cel puțin o parte a pieții, căci dinspre «piața mică» se varsă fumul intoxicant al unei brutării.”⁶

Indignarea ziariștilor vremii față de aspectul negativ al zonei centrale e de înțeles prin prisma impactului său asupra imaginii orașului, cu atât mai mult cu cât, încă din perioada interbelică, Târgu Mureșul era cunoscut tocmai pentru zestrea sa arhitecturală.

Piața centrală în Târgu-Mureșul interbelic (vedere spre Palatul Culturii)

atât de ușoară, după cum arăta în epocă un ziarist indignat de dubla funcționalitate a zonei centrale, reprezentativă pentru oraș: „Măturându-se după ce s-a stropit, se ajunge la rezultatul că resturile pieței sunt perfect răspândite, sub formă de pastă, pe întreaga piață, iar binefăcătorul soare are grijă să usuce această pastă, înzestrând-

sănătatea cetățenilor și din punct de vedere estetic, «corzo» ar rămâne într-adevăr o podoabă a orașului, care să poată oferi publicului oricând aer curat și loc de recreere, vizitatorului atrăgându-i cu drept admirația.”³

Aceasta se impune deoparte din punct de vedere practic pentru ca vânzătorii și cumpărătorii să poată desface și cumpăra ziua întreagă nu numai până la ora 10, pentru ca și unii și alții să fie scutiți de intemperii, de altă parte pentru motive de igienă și estetică urbanistică.

Considerând însă că în împrejurările financiare de azi,

1. *Zi de târg*, în *Viitorul Mureșului*, anul I, nr. 11, 15 noiembrie 1925, p. 2.
2. *D. C., Piață și promenadă*, în *Mureșul*, anul II, nr. 37, 16 septembrie 1923, p. 1.
3. *ibidem*
4. *Apel*, în *Glăsuț Mureșului*, anul III, nr. 83, 21 nov 1936, p. 3.
5. *Cafeneaua și trotuarul* în *Ogorul*, anul II, nr. 19, 11 mai 1921, Târgu-Mureș, p. 2.
6. *Fumul din piață*, în *Mureșul*, anul III, nr. 22, 16 noiembrie 1924, p. 2.

CĂLĂTORIND PRINTRE CLASICII LITERATURII UNIVERSALE · CĂLĂTORIND PRINTRE CLASICII LITERATURII UNIVERSALE

Nelu Mărginean vă recomandă:

www.ecartonline.info

Decameronul, de Giovanni Boccaccio

Umanistul Giovanni Boccaccio a trăit și a scris cea mai mare parte a vieții lui la Florența. Deși inițial, trimis de tatăl său începe să studieze comerțul, abandonează pentru a urma Dreptul canonic și limbile străine. Bun prieten cu Francesco Petrarca, acest mare literat lasă posterității o operă de valoare, dar cea mai cunoscută rămâne, fără îndoială, *Decameronul*.

Decameronul (Opera de zece zile), a fost scrisă de Giovanni Boccaccio pe la mijlocul secolului al XIV-lea, imediat după ce o mare epidemie de ciumă a devastat Europa. De altfel, cele 100 de întâmplări erotice dar și hazlii cuprinse în carte, se desfășoară având în fundal tocmai groaznică epidemie. Pe scurt, conștienți fiind că molima ce se extindea tot mai mult nu se va opri la porțile Florenței și nici nu va ține cont de poziția socială, un grup de șapte femei și trei bărbați împreună cu servitorii lor, se vor închide într-un castel înconjurat de verdeață, nefăcându-și nici o speranță că vor supraviețui. De fapt, ei vor să scape mai degrabă de moartea spirituală nu de cea fizică, dată fiind tristețea în care era cufundată lumea acelor zile pline de spaimă și durere. Cei zece, vor juca pe rând rolul de senior al palatului, având obligația de a spune totodată o poveste. Astfel, se vor înlănțui 100 de povești erotice, în care dragostea, gelozia, viața trăită cu patimă sau moartea întâmpinată cu îndârjire, vor fi subiecte centrale. Talentul de scriitor al lui Boccaccio, dă o savoare inegalabilă povestirilor tratând magistral unele concepte abstracte precum moralitatea, religia, binele, răul. Chiar dacă unele situații par obscene, comicul de situație și o anumită candoare cu care sunt povestite, face ca unda de trivialitate să fie mult îndulcită și acceptată chiar și de puritanii declarați. La vremea apariției cărții, au existat voci care cereau interzicerea ei și arderea exemplarelor tipărite, cel mai vehement în acest sens fiind călugărul fanatic Girolamo Savonarola.

Destinul acestei cărți este acela de a fi redescoperită și recităta de fiecare generație (destin asemănător cu al altor opere însemnate precum *Divina comedie* a lui Dante sau *Comedia umană* a lui Balzac). Poate fi privită oare această carte ca o scriere cu tentă obscenă? Nu cred, de vreme ce generații la rând au savurat și au răs cu poftă citind aceste inegalabile povestiri. Măntreb, tu ce părere ai după ce ai citit-o? Sau ce părere vei avea după ce ai s-o citești?

LitArt

Publicație lunară de cultură.
Apare la Târgu-Mureș sub egida
onorifică a Asociației Scriitorilor.
ISSN: 2067 - 5240

Tipărit la S. C. Udvarhelyi Hirado SRL
Odorheiu Secuiesc.
Tiraj: 1500 de exemplare

EDITOR: PFA GIURGEA ADRIAN ARMAND

Parteneri editoriali: Societatea Scriitorilor, Editorilor și Tipografilor Mureșeni; Editura "MUREȘ" și www.cultura.inmures.ro

Colegiul onorific: Cornel MORARU, Al. CISTELECAN, Iulian BOLDEA, Eugeniu NISTOR, Zeno GHIȚULESCU

Redactor-șef: Adrian A. GIURGEA

Redactori-colaboratori: Cora FODOR, Dumitru-Mircea BUDA, Mediana STAN, Mihai SUCIU, Laurențiu BLAGA, I. SUCIU MOIȘA, Angela MĂGHERUȘAN-PRECU, Rudy MOCA, Ioan GĂBUDEAN, Nelu MĂRGINEAN

Adresa de corespondență: Târgu-Mureș, str. George Enescu nr. 2. E-mail: redactia@litart.ro

Conținutul editorial al revistei poate fi găsit și pe internet la adresa www.litart.ro

Editorii nu își asumă responsabilitatea opiniilor exprimate de autori în materialele publicate.